

Hasyo Hanna Dolabani'yi Anlamak

Karakteristik özellikleriyle topluma mal olmuş şahsiyetler, yaşadıkları şehrin sırlarına erişmiş insanlardır. Bu şahsiyetler, genellikle sevdikleri şehrin ruh derinliğine sahip olur. Şehrin sosyo-kültürel hayatına ışıltılar katmak ve izler bırakmak, onların en büyük heyecanıdır.

Süryani Metropoliti Hanna Dölábani (1885-1969), Mardin'in zengin tarihi için böyle bir şahsiyettir.

Yurtsever duyguları bir yazısında şöyle açıklamıştı: **“Eğer tarihin bir lezzeti varsa, o lezzetin ruhu insanın gözünü ilk defa açtığı yurdunda gördüğü ışığın lezzetidir. Bu lezzet, kiminde yurduna ait olayları anlatmak, kiminde ise, yazmak şeklinde tecelli eder.”**

Mardin (Turabdin yöresi), Süryaniler için yalnızca doğdukları ve büyüdükları bir yer değil. Göçlere ve zorluklara karşın, değerlerine ve dillerine sadık kalabildikleri kültürel bir havzadır. Bir coğrafyadır. Bir umuttur. Bir sevdadır

Son yüzyılda, bu umudu ve sevdayı yaşayan-yaşatan gözde şahsiyetlerden biri Hasyo Hanna Dölábani'dir.

Yalnız yaşamış olsa da, çok kalabalıklaştı. Arkasında anlamlı ve faydalı izler bıraktı.

Düşünsel-kültürel donanımlarıyla Mardin'in Ruh'unu iyi temsil eden, derin, çok boyutlu, ruhani bir şahsiyettir.

O, Mardin'in tarihine özgün ve farklı bir halka olarak eklemelenmiş olsa da, kayıp bir halka niteliğinde daha çok keşfedilmeyi ve anlaşılmayı hak etmektedir.

Döneminin zayıflıkları ve yetersizlikleriyle çevrili olmuş olsa da, yaşam azmi, değerlere bağlılığı, cesareti, adanmışlığı, halkla özdeşleşmesi, sabrı, katlanmışlığı, tutarlılığı ve sadakati ile örnek bir ekoldür.

Hayatından anlaşıldığı kadarıyla, Nusaybinli Aziz Mor Afrem'in (303-373) **“her gün okumazsan, kitaplardan faydalanmazsın. Bil ki, şeytanlara yenilir, yaylak insanlardan sayılırsın”** felsefesi ve öğretisi onun yaşam tarzı olmuştu.

13. yy ortaçağ düşünürü Aziz Aquinolu Thomas'ın **“tek kitaplı insandan kork”** sözü de yol göstericisi.

Sorumluluk ve sahiplenme anlamında, hayatın ara sokaklarında sevenlerinin düşüncelerine ve yollarına hala ışık tutmaktadır.

O misyonu içinde çözülen bir emektardır. Dönemin koşullarına uyumlu bir vizyon eridir.

Vizyonunda tamamlayıcı güdülere sahipti. Benmerkezci ve tahakkümcü düşünceye kapılmadı.

O tek boyutlu bir düşünce akımı içinde olmadı.

Mutlaklaştırmaya hizmet etmedi. Üstünlük taslamalarına, kibirli bakışlara, insanı insanlığından uzaklaştıran sömürülere

karşı çıktı. Etki alanındaki insanlara kişilik ve ahlak kazandırmaya gayret gösterdi. Ruhsal çukurları doldurmaya çalıştı.

O, kanatlanmış bir anlamlar manzumesidir. Zorlanmış ve debelenmiş olsa da, aracı, amaç yerine koymadı. Maddeyi araç gördü. Esas amacı mana idi. Asmada bir çubuk olduğunu unutmadı. Parçalarda değil, bütünde kaldı. Onun içindir ki, mutlak hakikat şiarıyla, esas amaca bağlı kalarak, sorumluluk alanında hizmet etme, katkıda bulunma, fark yaratma güdüsüyle davrandı. Hayatında bu üç ana eksene ve manaya güç verdi.

O ilk dönem kilise babalarından esinlenerek, **“Mesih’te büyümek için dünyada küçülmek bir yüceliktir”** anlayışıyla yaşam sürdü.

Ve gönüllerde saygın ve manevi bir otorite düzeyine yükseldi.

Süryanilerin kültürel-inançsal geleceği için kaygı taşıyan ve kafa yoranların düşüncesinde Hasyo Hanna Dölabani, kendi döneminin bir erbabıdır. Süryanilerin yüreği, düşüncesi, dili, kalemi, eli, ayağı olmuş edip bir duayendir. Süryanice’nin bahçivanıdır.

Kilise ve mezhep farkı gözetmeksizin hiç kimse, onun kadar Süryanilerin dertleriyle hemhal olmamıştır. Süryanilerin sevinçlerini, hüznlerini, gözyaşlarını, özlemlerini,

savrulmalarını onun kadar yürekten yaşamamıştır.
Hissetmemiştir. Yazmamıştır.

Zorluklar ve soyutlamalar O'ndaki çalışma ateşini,
Süryanice'nin diriltilmesine ve yaşatılmasına dönük azmini
söndürememiştir.

Yetiştirdiği büyük edip ve üstat Malfono Numan
Karabaşı'nın **“daha açık anlamda, ölmüş Süryanice'yi
diriltmek istiyordu”** deyişi, hayattaki amacını
özetlemektedir.

Süryanice'nin ve kilisenin çoraklaşmış toprağını sulamayı ve
gübrelemeyi büyük onur saydı.

O, ***'Hakikati bileceksiniz ve o hakikat sizi özgürleştirecektir'***
(Yuhanna 8: 31) sözünden anlamlar devşirdi. İlham ve güç
aldı.

O, hakikatin doğurgan ve üretken olduğunu önceden fark
etmiş bir aydındır. Bir entelektüeldir.

Hakikatin hayat bulması, hayat olması, gelişime ve
medeniyete hayat sunması, hakkaniyet ile geliştirilecek
bağlara bağlı olduğunu öğretmiştir.

10. yy Süryani düşünürü ve yazarı Anbar Metropolit
Nusaybinli Mor Eliyo'ya göre, ***'Hakikat ve hakkaniyet sözü,
Allah'ın emanet senedidir. Kutsal Ruh toplumu ihya etmek
için onu üstada tevdi eder.'***

Evet, Hasyo Hanna Dölabani, hakikat gerçeğini emanet almış büyük bir üstad (malfono), rasyonel düşünen bir düşünür, zorlukları aşma iradesi aşılayan iyi kalpli bir metropolit idi. Üretken bir yazardı.

Toplumu ihya etmek üzere emanete sahip çıkmış, olumlu değerlendirmiş dirayetli bir çoban idi. Çilekeş bir münzeviydi.

Sevinci de, kederi de, Bethnahrin (Mezopotamya) toprağı kokardı. Coğrafyanın sırlarını konuşurdu.

Hasyo Hanna Dölabani, binlerce yıllık bir tarihin gün ışığına çıkmış birikimidir, dışavurumudur.

Bakışı, duruşu, seslenişi, yürüyüşü Ninova, Nsibin, Urhoy (Urfa), Amid (Diyarbakır) Kenneşrin tarihi gibi endamlıdır. Vakurludur.

O kadar candan ve içtendi ki, etkisi ve hoş sedası her tarafa sirayet etmiştir. Bir soluk gibi Bethnahrin'in her köşesinde ve Süryanilerin yaşadığı her yerde var olmuştur.

Selamı, Bethnahrin güneşi gibi sıcaktı.

Kelamı, ana şefkati gibi kucaklayıcıydı.

Beyni üretken, kalem tutan elleri yaratıcıydı.

O tarihte tarih yapan ama tarihi süreçte hep mağduriyete uğramış bir halkın evladıydı. Umutsuzluğa kapılmamanın güzel bir örneği idi.

Tükenmişliği yaşayan halkının diliydi. Titrek sesiydi. Hüzün dolu çığlığıydı. Vicdan ve umutla yoğrulmuş ustasıydı.

O bir ayağı Fırat suyunda, öbür ayağı Dicle nehrinde serinleşmiş bir ahlak abidesiydi.

O bir elinde Süryanilerin soğukkanlılığını, öbür elinde sıcaklığını taşıyan bir bilgelikti. Turabdin'in sosyo-kültürel yapısında bir köşe taşıydı.

Geçmiş değil, geleceği inşa etmeye çalışan başlı başına bir ekoldü. Süryanilere hakikat aşısı yapmış hayatın bir elçisiydi.

O, Mesih'in saf bir ifadesi olmaya çaba gösteren hizmetkâr bir liderdi.

O, ne kadar verildiğiyle değil, verilene ne kadar sevgi katılmış olduğuylla ilgilenirdi.

Tahlil ve değerlendirmelerini mevcut sosyal gerçeklere ve sosyo-psikolojik yaklaşımlara göre yapmış olsa da, içsel tanımlama sistemi farklı olduğundan çelişiklere ve sorunlara farklı şekillerde göğüs gerdi. Çok katlandı. Tahammül etti. Ancak sevgisi ve davası, hep devası oldu.

O, kayıp koyun benzetmesinde olduğu gibi, kayıp taraflarımızı ve yitik değerlerimizi aramanın yolunu gösteren bir arayışçıdır.

O, gücün sevgisine değil, sevginin gücüne inanmıştı. Güç üreten araçlardan çok, hizmet ve anlayış üreten araçlara katkı sundu.

O, onu bulan her insanın yakını ve her Süryani'nin akrabasıydı.

Düşüncesinde sosyal gerçeklerden gelen hiçbir dışlama ve ötekileştirme yoktu. Mesih'in söylediği gibi, yüreğinde herkese yer vardı. Erdemli olanlara, günahkârlara, zenginlere, düşkünlere, en çok da kitapseverlere yer vardı.

Hayatı boyunca ilim ve irfan sevgisini teşvik etti. Kitap okumayı özendirdi.

Süryanice, Türkçe, Arapça eserleri ve çevirileri, Mardin'e ve Süryani mirasına önemli bir katkıdır.

Toprak kokan o ruhani şahsiyet çamurlaşmadan Bethnahrin'in bağrında o çok sevdiği toprağına dönmüş, Deyrulzafaran (Mor Hananyo) Manastırında yatmaktadır.

Büyüklenmemeyi, seviye indirmeyi ve alçalmayı severdi. İçi dolu başakların yere eğilmesinde olduğu gibi bereketi devamlı tevazuda görürdü.

“Topraktan yaratılan insan, toprak gibi tevazu sahibi olmazsa, aslından/insanlığından çıkmış olur” sözü, rahmetlinin maneviyatında ve kişiliğinde büyük anlam bulmuştu.

Yazacağı kitapları düşünerek ebediyete göç etti.

Kitapların önünde bağdaş kurmuş haliyle **“ölümden korkmam, ancak kalemimi kıracağı için korkuyorum”** demişti.

Pozitif düşünüyordu. İyi yazıyordu. Özellikle Süryanice'yi ifade etme becerisi gelişkindi. Kavramsallaştırma tarzı zengindi.

Aziz hatırası, Süryanice ve kültür severlerin yürek atışlarında saygın yerini koruyacaktır. Düşünceleri motive etmeye devam edecektir.

Her başlangıçlı “**Abun d’başmoyo**” duasıyla yapan rahmetli, Mesih’e hizmeti insanlığa ve yardıma muhtaç Süryani insanına hizmette görmenin rahatlığıyla huzur içinde yatmaktadır.

Buğday tanesi gibi toprağa gömülmüş ve Süryanilerin mana ve ruh köklerini sulamış ey Abun Hasyo Hanna Dölabani...

Sevginle ebedi menzillerde rahat uyu. Kültürel ve düşünsel aşılımların tutmuştur. Tohumların ve emeklerin boşa gitmemiştir.

Ama bil ki, ölümün verdiği nasihatleri unutmadan, ahlakını, sadeliğini, samimi dualarını, meleklerle özgü gülümsemelerini hep özleyecek sevenlerin ve anlayanların...

מַלְכָּא חַי אֵה יְוֹמָא מַלְכָּבָא מַלְכָּא וְיִסְמָא. מַלְכָּא חַמְסִימָא מַלְכָּא חַמְסִי
 אִיבָא אֵה חֲכָא חָאָא וְיִסְמָא. מַלְכָּא חַמְסִי מַלְכָּא חַמְסִי אֵה אִיבָא וְיִסְמָא
 אֵה מַלְכָּא מַלְכָּא וְיִסְמָא... מַלְכָּא חַמְסִי מַלְכָּא חַמְסִי... מַלְכָּא
 חַמְסִי חַמְסִי... מַלְכָּא חַמְסִי חַמְסִי... מַלְכָּא חַמְסִי חַמְסִי...
 מַלְכָּא חַמְסִי חַמְסִי...

Malfono Yusuf Beğtaşⁱ

ⁱ Her zaman saygı ve özlemle andığım Babam Kaşo Tuma Beğtaş, O'nun yetiştirdiği öğrencilerden ve papaz takdis ettiği ruhanilerden biridir.

1 Eylül 2005'te Midyat'ta vefat edene kadar, bu ayrıcalığını “**Matranım, Hasyom**” diyerek dile getirirdi. Üstadından övgüyle bahsederdi. O'nu her andığında adeta bir coşku tazelemesi yaşırdı, göğsü kabarırdı.

Rahmetli babam, “**yürünen yollarda dikenler hep var olacaktır. Yolu yürüyenin ruhunda ve düşüncesinde diken yoksa dikenli yollar daha çabuk aşılır**” derdi.

Hasyo Hanna'dan öğrendikleri ve aktardıkları, bana da faydalı oldu. Ufuk açtı.

1 Eylül Dünya Barış Günüdür. Çok sevdiğim babamın da 10. Vefat yıldönümü.

Onca cefaya ve zorluğa rağmen, Abuna Tuma Beğtaş, yurtsever ve barışsever tutumundan ödün vermedi. Emanete sahip çıktı.

Dünya Barış Günü vesilesiyle, bu yazımı, Abun Hasyo Hanna Dolabani'yi sevenlerin değerli şahsında, iman uğrunda ödediği büyük bedellerin anısına BABAM'a ithaf ediyorum.